

Naalakkersuisut peqquneqassasut takornariaqarnermi suliffeqarfiit ingerlatani nalunaarusiakkut qujaalassallugit, qanoq iliornikkut nunaqavissut inatsisitigut allaffisornikkut aaqqissuussaantertigullu il.il sunniuteqarnerpaamik aaliangiinnaalernissaat, nalunaarusiaq kingusinnarpaamik inatsisartunut agguanneqassaaq UPA 2023, inatsisartut aaliangigassatut siunnersuut.

(Siumup Inatsisartunut ilaasortaataitai)

Siullermeerinnineq

Naleqqamiit Siumup Inatsisartunut ilaasortaataitai siunnersuutaannut qutsaviginiarparput.

Kikkut nunaqavissuuppat?

Naleqqamiit oqalisissiaq ”Kina Kalaaliua” Upernaakkut Ataatsimiinnermi immikkoortoq 52, inatsisartuni oqallisissiat aaliangiiffissallu arlaqartut pisariaqartikkaat ersarippoq.

Naleqqamiit maluginiannngitsuunngilarput tunngavilersuutigut tamakkiisumik Folketingimi Danskit Naalakkersuisuisa ilaleraat. Siumut Folketingimi ilaasortaataitaa Aki-Matilda Høegh-Dam 5. april 2022 apeqqutaa, kiisami 3. maj 2022 akineqarpoq.

Akissutaanni naqissuserneqaqqippoq ILO-169, Nunap inoqqaavinik illersuisussaataaneq, kinaassuseqartitaanerlu, atuuttoq. Immikkullu naqissuserneqarluni imatut allaqqasooq:

”I danmark findes der kun ét indfødt folk i konvention nr. 169’s betydning. Det drejer sig om den oprindelige befolkning i Grønland eller Inuit”

Ullumikkumut suli kalaallisut allanneqanngilaq. Inatsisartuni inatsisitut kinaassuserput naqissuserneqarnikuunngilaq.

Ullumikkullu ”nunaqavissut” aamma qaqinneqalerluni, immikkuullarittutut.

Tunngaviusumik ataatsimiititaliarsuarmi suliakkiissut maanna atuuttoq takuneqarsinnaavoq:

”Oqaluttuarisaaneq aallaaviulluni kalaallit kulturiat, kalaallit oqaasii kinaassusaallu akuunerulersitsiniarnermi tunngavigineqassapput, tassa nunap inoqqaaviniit tunngavillit”

Kina nunaqavissuugami? Aningaasaatilissuit nunatsinnut saarngiartornaviannngitsut eqqartorneqarpat aningaasaleequsaannnginnissaat?

Pisinnaatitaaffiit pigeriikkavut nunap inoqqaavinut illersuisut sooq atorneqarusunngillat?

Immikkoortoq 43 eqqartornerani aamma ersarippoq avinngarusimasuni ikiorsiiniaraanni eqqarsaatigineqarsimannngitsaq inuit nalunaarsornerat imaluunniit sumiivinnerat ataqatigiinngissinnaanera. Ullumikkut soorlu takussaasoq nunat allamiut nunatsinni allakkerivimmi nassiffissaliinnarlutik nunatsinni suliffeqartarnerat.

Aamma takussaavoq ullutsinni savalimmiut aqumiuusarnerat, nunatsinni nalunaarsorneqalersimallutik taamaasilluni kalaaliulersimarpassittut, imaluunniit taava nunaqavissuunnarpat? Naleraq folketingimi apeqqut akissutaasimasorlu tunngavissiiisut kinaassutsimut qularutiginnilaa. Siumulli qanoq isummerniarpa?

Nunaqqateqarsinnaasugut kalaaliunngitsunik Naleqqamiit ataasinnguamilluunniit ajortussaartinnngilarput. Allaat inatsisitigut innuttaassutsiminnik arsaarneqannginnissaat pingaartipparput. Malunnareerporlu ullumikkut inunnik immikkoortitsilluni ingerlatsineq ilaatigut ajorineqanngitsaq kina kalaaliunersoq naqissuserumannnginneratigut.

Ullumikkummi Danskisut innuttaassuseqanngikkaanni nunatsinni taasisinnaatitaanngillat.

Danskioqqaarluni kalaaliusoqartitsivoq, ilaatigut paasinartumik. Tassami Danmarkimit nunasiaataaneq aallaaviungami, aammalu 1953-imi aaliangiussami naqissuserneqarami Kalaallit Danskisut innuttaassuseqassasut.

Naleqqamiit akunnattuuganngilagut. Kisianni partiit allat qanoq isummerniarnerat

paaserusoqaarput. Aamma taava Danskisut innuttaassuseqqaarlutit nunaqavissuusinnaavit?

Siunnersuuteqartup isumaa ammit qalipaataanut sanguteqqinneqassava? Imaluunniit maanna paasinarpa inunnik immikkoortitsinerunngitsaq inuit pisinnaatitaaffii malillugit, nunap inoqqaavi

ILO-169 malillugu kinaassuseqartinneqassappata? Imaluunniit allamik, inatsisitigut aaliangersarneqanngitsumik, nunaqavissuliorniarsarisoqalerpa?

Naalangaaffinngorutta ullumikkut aaliangersaq qanoq sunniuteqassava? Nunatsinni kalaallit kinaassusaat malinneqarnianngippat ”nunaqavissut” kikkunerannut, taava takorlooruminarpoq ullumikkut nunaqavissutut nalunaarsugaasoq danskisut, norskisut, spaniamiusut allatulluunniit innuttaassuseqarluni nunatsinni suliffimmik piginnittuusoq.

Ullumikkummi takornarialerineq eqqartorparput. Kisiannili naleqqamiit eqqumaarilluinnarparput aamma imartatsinni pisuussutitsinnut aamma taamatut aaliangiussinissaq atuutissasoq. Nunap inoqqaavisut nalunaarsorniarata aaliangerneq, akerlerissavaa maannamut tunngaviusumik inatsisiliornitsinnut suliap tunngavia. Aamma kingunerissagaluarpa piniartortagut EU-mik puisip amiinik nioqquteqarsinnaannginnerat. Akuersissummik immikkuularissuusoq Inuit-nut immikkut akuersissutaavoq.

Qaleralittassat, kinguppaat allarpassuillu piginnittuittut naammappa nunatsinni nalunaarsorneqarpata? Siuaatta nunarput ukiorpassuarni inuuffigisaat allamiut kinguaavinut tunniutiinnassava?

Naleqqamiit apeqqudit tamakkua eqqumaarilluinnarpavut pilersinneqarsimanerat, inatsisitigut kinaassuseqannginnitta aammalu nalunaarsorneqannginnitta kingunerisaanik.

Appuqutilli tamakku allamiuluarnermik aallaaveqanngillat. Akissutaat aallamiuluarnerunngillat.

Nunarsuarmioqataanissarput, kinaassuseqarluta, Naleqqamiit pingaartipparput. Taamaammat takornarialerinermit nalunaarsuinissap pisariaqarnera isumaqatigaarput. Nunarsuarmioqatittali ”nunaqavissuuneq” paasnavianngilaat. Soorlu ullumikkut danskit ”naalagaaffeqatigiiffiat” paasineq ajoraat.

USA issittumi periusissiaani nunap inoqqaavi suleqatiginiarlugit ineriartornermullu peqataatinniarlugit siunnerfeqarput.

Danmark aamma taamaassamaarpa? Ungut?

Naleqqamiit pingaarteqaarput kalaallit illersornissaat, aningaasaatilissuit nunarsuarmioqatigisavut suleqatigisinnaallugit. Taamaasiniarutta aamma ersarissumik nunatsinni aningaasaliisinnaanissaat, kalaallit suleqatigalugit aaqqiinissaq pisariaqarsoraarput.

Kalaallit Nunaat inatsisaattuussanngilaq. Naatsorsuutigineqarsinnaasariaqarpugut siunissami, aamma Naalangaaffinngoreerutta, danskit naalangaaffiat suleqatigaluguluunniit inissikkaluarutta.

Taamatut Naleqqamiit oqaaseqarluta siunnersuut ataatsiminiititaliamut susassaqartumut ingerlateqqinnissaa inassutigaarput.